

זכרון לראשונים

דוד כהן

1914-1994

אבי דוד כהן, יליד הולנד, שיך לדור שזכה מילדותו לשני שולחנות: השכלה תורנית וקלסית. בוגר המחלקה לפילולוגיה קלסית בחרונינגן עיר מולדתו וחניך בית המדרש לרבנים באמסטרדם. למודיו החילוניים, בעיקר פילוסופיה ובקורת המקרא, ערערו את אמונתו הדתית ומשום כך הפסיק את למודיו בבית הספר לרבנים. בנגוד גמור לחויה הידועה מן הספרות העברית לא גרמה לו נטישת האמונה משבר כלשהו. להפך, הפילוסופיה העניקה לו יכולת נדירה לדבוק באמת ולשאת את מצוקות החיים בשלות נפש. אהבתו לעולם הקלסי המשיכה לכלול גם ובעיקר את העולם היהודי. לציונות נתפס מנעוריו למרות מוצאו ממשפחה דתית מתנגדת לציונות. בהיותו סטודנט צעיר בהולנד נתגלגל לידי ספרו של 'קויפמן' גולה ונכר' שעשה עליו

רושם עז. רושם מעין זה עשה הספר זמן קצר קודם לכן גם על ביאליק.¹ אנו, שמאורעות המאה הקודמת כבר שיכים לעבר שלנו, נוכחנו ביתר שאת, לדאבון לבנו, שהתפעמות זו של המשורר המהולל והסטודנט הצעיר היתה מוצדקת.

עלה לארץ כחלוץ ב-1939 והתגלגל במקומות שונים, בעיקר בהתישבות העובדת. את המאמר על קויפמן כתב בהיותו רועה צאן במושב השתופי מולדת על פי הזמנת פרופסור זליגמן (יליד הולנד אף הוא). משהוקם הסמינר למורים של אחוד הקבוצים בירושלים נקרא על ידי מיסדיו לבוא וללמד שם. בשנים אלה בירושלים המשיך את למודיו במסלול מיוחד שיצר פרופ' זליגמן בשבילו. מוריו היו שלושה: יחזקאל קויפמן, גרשם שלום ויעקב פולוצקי.

בעבודתו בסמינר הקבוצים התמיד עד פרישתו (לבד משליחות תרבותית להולנד מטעם הסוכנות היהודית). מקצועות ההוראה שלו היו תנ"ך, לשון עברית ותלמוד. במסגרת ההוראה כתב ספר ללמוד הנקוד ובהוצאה פרטית של הסמינר ספר לפרשנות מקראית.

באפיו היה שייך לבית שמאי – מחמיר עם עצמו ועם אחרים. בכח סגולות אלה קבע עת ללמוד גם בהיותו רועה צאן. ביום בשעות המרעה הארוכות שינן את סימני כתב היתדות האכדי – ובלילה לאחר העבודה למד לאור העששית בספרייתו הפרטית. חומרה זו קבעה גם את מסלול חייו האקדמי. הוא לא נענה לבקשת פרופ' זליגמן (בהסכמת קויפמן) להצטרף אליו לאוניברסיטה העברית. כשהוקמה אוניברסיטת ת"א, פנו אליו מיסדיה בהמלצת זליגמן כדי שיעמוד בראש החוג למקרא אך הוא סירב. על פי השקפתו אוניברסיטה היא מקומם של אנשים מן הסוג של מוריו, שנמנו למעלה, ואדם שאינו יוצר ברמתם מוטב שלא יידחק לעמוד במקום שאינו ראוי לו.

1 משהגיע הספר לביאליק (תרפ"ז) כתב למגנס (נגיד האוניברסיטה): "הנני נמצא הפעם תחת הרושם החזק של הספר "גולה ונכר", ... אני גמרתי לקראו קריאה שנייה. לדעתי זה הוא ס' גדול, שלא היה כמוהו בישראל זמן רב ... הספר גם מנסה לראות עתידות ולהתוות מסלולים. והכל מתוך תפיסה עמוקה ורחבה, שאין ספרותנו בזמן הזה רגילה בה. הנני מסב את תשומת לבך לספר הנפלא הזה... שמור בזכרוןך את שם בעל הספר: יחזקאל קויפמן. לבי אומר לי, כי נמצא גואל למחשבה העברית".

השקפתו זו קבעה גם את פרסומיו. לבד ממאמרו על קויפמן לא פרסם בשמו מאמר מדעי.
עז רוחו ושלטון הפילוסופיה בחייו ניכרו במיוחד בתגובתו הסטואית לאירוע מוחי קשה שלקה בו בגיל 47. הוא המשיך ללמוד וללמד אך לכשרו המלא לא שב.